

УДК 37.018:340

**EDUCATION OF NATIONAL CONSCIOUSNESS OF THE YOUNG
GENERATION IN MODERN CONDITIONS
ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Ustenko V. / Устенко В. І.*teacher / викладач,***Smilyanets V. / Смілянець В.В.***teacher / викладач,***Padalka V. / Падалка В.М.***teacher / викладач*

*Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»*

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті піднято проблему національно-патріотичного виховання молоді. Умовою патріотичного виховання підростаючого покоління має стати усунення подвійних стандартів у формуванні особистості та виховання національної самосвідомості студентів.

Ключові слова: національна самосвідомість, студенти.

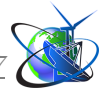
Вступ.

В сучасних реаліях поняття патріотизму набуло більш глибокого смислу, ніж за всі роки незалежності. У вирі буремних подій сьогодення опинилися і враз стали реальними патріотами всі – від мужніх воїнів, які ціною власного життя виборюють найдорожче – саме право України на існування, її свободу, незалежність і територіальну цілісність, боронять від нової версії фашизму Європу і увесь світ, до відважних волонтерів і малесеньких українців, які раптово подорослішали і взяли на себе невластиві дітям ролі.

Основна частина.

Сьогоденний виховний процес здійснюється в реальному часі – у героїчний період сучасної історії України, яскравого сплеску патріотичної свідомості й масового героїзму українського народу, який обстоює не лише свою свободу й суверенітет у двобої з ворогом; вияву небаченої досі жертвності українців, яких об'єднала спільна біда і гордість за свій народ, за самих себе й відповідальність перед людством. «Україна – це супер. Україна – це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартом. В умовах сучасного світу їй немає ціни», – геніально сказала Ліна Костенко. «Якби світ мав капелюха, то мав би зняти його перед Україною», – додав британський мільярдер, засновник компанії Virgin Group Річард Бренсон.

Метою національно-патріотичного виховання є самоусвідомлення й національна самоідентифікація українців як гідної самодостатньої європейської нації; утвердження любові до Батьківщини, української мови, культури, історії, традицій; збагачення, засвоєння учнівством і міжпоколінна трансмісія національних, патріотичних і абсолютних цінностей; становлення громадянина-

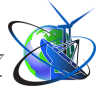
патріота України, готового самовіддано захищати й розбудовувати її як унітарну суверенну незалежну демократичну правову соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку; знати свої конституційні права й обов'язки, цивілізовано обстоювати їх; сприяти єднанню українського народу, громадянському миру й злагоді в суспільстві.

Вченими доведено, що ранній юнацький вік є найсприятливішим для розвитку національної самосвідомості як цілісної духовної якості. Передумовою цього процесу виступають особливості вияву самосвідомості: самопізнання, емоційно ціннісне ставлення до себе. В юнацькому віві відбувається становлення національної ідентичності, формування характеру та світогляду. Тому для формування вищеназваних характеристик на викладачах суспільних дисциплін лежить найбільша відповідальність, оскільки через історичну правду, емоційне подання матеріалу викладач має можливість сформувати національно-патріотичні якості високого гатунку, які б сприяли в подальшому формуванню національної самосвідомості. Яскравим підтвердженням цієї думки є той факт, що студенти нашого коледжу з надзвичайною зацікавленістю відвідують виховні заходи за участю колишніх політв'язнів, учасників російсько-української війни.

Викладачі суспільних дисциплін навчального закладу регулярно проводять виховну та пошуково-дослідницьку роботу зі студентами, що дає можливість поставити навчально-виховний процес на світоглядний ґрунт національної історії та культури. Це є ідеологічна складова національного компоненту у вихованні. А духовна складова забезпечує сприйняття здобувачами освіти морально-етичних українських цінностей, осягнення менталітету, бажань та прагнень народу. Інтелектуально-пізнавальна складова полягає у збагаченні та розширенні знань історичного минулого, його аналіз та критичне осмислення. З традиційних методів, які мають неабиякий виховний потенціал, в освітній діяльності ми застосовуємо бесіди, диспути, лекції, семінари, роботу з книжкою та іншими джерелами знань, а також дослідницькі, пошукові, творчі, ігрові, ситуаційні тощо. Важливо пам'ятати про специфічні виховні (активні методи), які ґрунтуються на діалогізації, демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини, сприяють формуванню критичного системного мислення, ініціативності, творчості.

Оскільки наша головна мета – це виховання історичною правдою ми викладачі доносимо цю правду на прикладах цікавих особистостей. Наше місто багате такими особистостями: Надія Суровцова, Богдан Черномаз, Ольга Діденко та ін. Надія Суровцова – українська громадська діячка, історик, публіцист, краєзнавець, перекладач, доктор філософії Віденського університету. Проте доля «подарувала їй 30-ти літній стаж» катівень Гулагу за любов до України. Але про її долю і творчість до недавніх часів більше знали за кордоном, ніж у рідній Україні.

За Центральної Ради Н.Суровцова – діловод у Секретаріаті внутрішніх справ, пізніше завідувача загальним відділом Секретаріату (міністерства) закордонних справ. У ці роки опинилась серед державно-політичної еліти України, секретарювала при голові Центральної Ради Михайлові

Грушевському. Під час гетьманату – начальник дипломатичного відділу Міністерства закордонних справ. За Директорії в кінці 1918 року її призначили секретарем інформаційного бюро дипломатичної місії УНР, яку скерували на Паризьку мирну конференцію. До 1925 року навчалась і працювала у Відні. В 1925 році повернулась до СРСР. Працювала істориком, співробітником у системі Головліту, кіноуправлінні, радіотелеграфному агенстві. Але їй не довіряють, за нею стежать, її намагаються використати та шантажувати. 1926 року Харківське ДПУ пропонує стати секретним співробітником. Відмовилась... 1927 року безпідставно заарештована і засуджена до 5 років ув'язнення. Це були роки в одиночці політизолятора Ярославської в'язниці. А далі пішли заслання і в'язниці одні за одними.

Отже, Надія Віталіївна – жінка найгіршої долі і найвищої мужності. У нашому місті є музей Н.Суровцової, частими відвідувачами якого є студенти нашого коледжу. Найкращим уроком уроком з виховання національної свідомості є життя Надії, її безмежна любов до України, яку не вбили ні табори, ні переслідування, ні знущання. У рамках декомунізації одну з вулиць нашого міста названо її іменем.

Наступна сторіночка про нашого славного земляка, чий життєвий подвиг викликає захоплення і повагу. Це Богдан Данилович Чорномаз. Сторінка з автобіографії: «...в 1972 році, напередодні свого вісілля заарештований за проукраїнську пропаганду і агітацію. Засуджений до трьох років позбавлення волі. Ув'язнення відбував на Уралі в Кучинській тридцять шостій зоні для політв'язнів. Народився Богдан Данилович 9 лютого 1948 року в селі Стегнівка Тернопільської області. До Умані приїхав у 1966 році. Познайомився молодими письменниками-літстудійцями, через них - з колишнім членом Центральної Ради Надією Суровцовою. Увійшов в групу уманської молоді, яка згуртувалася навколо ідеї Незалежності України і була підтримувана Надією Віталіївною. Як лідера цієї групи його заарештували в 1972 році, оскільки сповідування ідеї Незалежності України в радянські часи вважалося злочином і розцінювалося як націоналізм і антирадянська пропаганда та агітація.

Ув'язнення провів у так званій зоні смерті-таборі суворого режиму для політв'язнів. У пермських таборах спілкувався з Євгеном Сверстюком, Левком Лук'яненком, Олексою Різниківим, Олесем Сергієнком, але особливо дружив Грицем Гірчаком –повстанцем, художником і музикантом. Це був табір, у якому знищили Василя Стуса і Юрія Литвина. Після відбуття ув'язнення 15 років працював у районній котельні машиністом.

Після відбуття ув'язнення п'ятнадцять років працював в районній котельні машиністом. Працюючи в котельні, вивчив дві іноземні мови, щоб мати можливість прочитати правдиву історію рідної України, хоча б чужою мовою.

Реабілітовано Богдана Даниловича у 1991 році з правом на продовження навчання. З розвалом СРСР активно включився в політичне життя України. Брав участь в організації перших Гельсінських груп, член оргкомітету проведення першого з'їзду Руху, перший голова Уманського крайового Руху. Після виникнення Черкаської обласної організації Народного Руху України був обраний її головою.

У 1996 році закінчив історичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка. У віці 57 років став викладачем Уманського педагогічного університету. У 2005 році захистив дисертацію на вчений ступінь кандидата історичних наук. Богдан Данилович- автор 10 ґрунтовних монографій з історії України та уманщини та понад п'яти десятків унікальних наукових статей. А ще кілька монографій залишились недописаними. Був ініціатором питання про будівництво в Умані пам'ятника Іван Гонта і Максим Залізняк. Був депутатом Уманської міської ради, де займався перейменуванням вулиць(голова комісії).

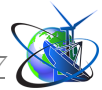
Громада нашого міста вирішила присвоїти Богдану Даниловичу звання Почесний громадянин міста. Він належить до тієї категорії людей, які своїм життям пишуть історію, творять її відтворюють на папері. В житті це дуже порядна, врівноважена та інтелігентна людина, безкомпромісна і рішуча, коли треба відстояти правду. Уманці можуть гордитися своїм відважним земляком. На превеликий жаль його вже немає серед нас, але теплі спогади про цю унікальну людину будуть жити вічно в серцях усіх тих, хто був з ним знайомий.

Молодому поколінню треба розуміти, що національна свідомість, відколи існує наш народ, була притаманна українській нації і, як результат, ми в подарунок від наших славних пращурів маємо незалежну державу. Україна заплатила і продовжує платити високу ціну за право бути вільною. Тому сучасні українці повинні пам'ятати імена тих, хто ціною власного життя, здоров'я, благополуччя здобував і здобуває прийдешнім поколінням найцінніше- довгоочікувану свободу.

Висновки. Почуття відповідальності за сучасне і майбутнє держави повинне стати для нас реальним виявом громадянського обов'язку. А молодь має збагнути величні і героїчні етапи в історії Батьківщини. На даному етапі, коли історична правда є доступною для всіх, надзвичайно важливо донести цю правду до свідомості молоді і посіяти в серцях підростаючого покоління любов та повагу до своєї нації, держави, гордість за її героїчне минуле та подвиг сучасних захисників України.

Література:

1. Бондаренко Н.В., Косячук С.В. Національно- патріотичне виховання в контексті сучасних виклилів. Київ: Фенікс, 2022. 64с.
2. Довідник з історії України / За ред. І. З.Підкови і Р.М. Шуста,- К.: «Генеза», 2002.
- 3.Історія України та її державності: Навч. Посібник,- Львів: Видавництво «БеСкид Біт», 2005,-368 с.
4. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф. Кураса,- К.: школа 2003,-783 с.
5. Сторінки історії України: ХХ століття: Посібник для вчителя / За ред. С.В. Кульчицького; Упоряд.: В.П. Шевчук, А.А. Чуб, Н.А. Дегтярьова,- К.: Освіта, 1992-336 с.
6. Україна на шляху до Європи / Упоряд.: В.І. Шкляр, А.В. Юричко,- К.: Етнос, 2006-496 с.

7. Чорномаз Б.Д. Діяльність національного патріотичного підпілля на Уманщині у 1941–1945 роках: Монографія, Уманське видавничо-поліграфічне підприємство, 2002.

Literature:

1. Bondarenko N.V., Kosyachuk S.V. National-patriotic education in the context of modern challenges. Kyiv: Phoenix, 2022. 64p.
2. Handbook on the history of Ukraine / Ed. I. Z. Pidkovy and R.M. Shusta, K.: "Genesis", 2002
3. History of Ukraine and its statehood: Education. Posibnyk, Lviv: "BeSkyd Bit" Publishing House, 2005, 368 p.
4. Guides of spirituality in Ukraine: Handbook/ Ed. I.F. Kurasa, K.: school 2003, 783 p.
5. Pages of the history of Ukraine: 20th century: Teacher's guide / Ed. S.V. Kulchytskyi; Edited by: V.P. Shevchuk, A.A. Chub, N.A. Degtyareva, K.: Education, 1992.336 p.
6. Ukraine on the way to Europe / Edited by: V.I. Shklyar, A.V. Yurichko, K.: Etnos, 2006, 496 p.
7. Chornomaz B.D. Activities of the national patriotic underground in the Uman region in 1941-1945: Monograph, Uman publishing and printing enterprise, 2002.

***Abstract.** The article raises the issue of national-patriotic education of youth. The condition for patriotic education of the younger generation should be the elimination of double standards in the formation of personality and education of students' national self-awareness.*

***Key words:** national self-awareness, students.*